

niet gemakkelijk gekregen. Duitse zaken werden veelal geboycot en ook de Duitsers moesten, voorzover hun bezittingen in de oorlogsdagen schade geleden hadden, lang op uitkeringen wachten. Schmidt riep voor hen een aparte hulporganisatie in het leven die in totaal in '43 al ruim f 8 mln uitbetaald had – grotendeels geld uit Nederlandse bronnen.¹ Daarbij zij dan nog vermeld dat ca. honderd *Parteigenossen* zich in juli '40 al bereid verklaard hadden, ten behoeve van Schmidt de Nederlandse pers te controleren en 'Berichte über das kirchliche Leben' op te stellen² – bedoeld zal wel zijn: kerkdiensten te bezoeken om predikanten die 'te ver gingen', te denunciëren.

Zo was dus het 'Duitse' gedeelte van Schmidts programma geslaagd: sinds de herfst van '40 was hij in feite een soort *Gauleiter*. Maar het 'Nederlandse'? Het werd Schmidts tactiek, iedereen tegen iedereen uit te spelen. Begin '43 noemde hij zichzelf eens een sluiswachter, 'der die Aufgabe habe, verschiedene Schleusen mit Wasser zu füllen, damit sie gegebenenfalls vom Führer benützt werden können.'³ Waar dit op neerkwam, zullen wij in de loop van ons werk duidelijk maken. Hier willen wij slechts onderstrepen dat het enige wat deze manipulerende sluiswachter bereikte, was dat hij het vertrouwen van nagenoeg ieder verspeelde die met hem te maken kreeg. Nagenoeg ieder – want Musserts goedgelovigheid was tegen elke schok bestand. Hem wist Schmidt jaar in, jaar uit met loze beloften te paaien, terwijl hij tegen anderen niet onder stoelen of banken stak dat hij de leider der NSB 'ein ganz kleiner Mann' vond en zijn beweging louter als 'Mittel zum Zweck' beschouwde.⁴

Wimmer, Fischböck, Bene

Drie jaar lang (Schmidt pleegde in de zomer van '43 zelfmoord) zijn Schmidt en Rauter elkaars tegenspelers geweest. Met hen beiden vergeleken, waren de twee resterende *Generalkommissare*: Wimmer (*Verwaltung und Justiz*) en Fischböck (*Finanz und Wirtschaft*), alsmede von Ribbentrops vertegenwoordiger in Den Haag, Bene, minder markante figuren.

Van hen allen is Friedrich Wimmer de trouwste volgeling van de *Reichskommissar* geweest. Hij was dan ook zijn persoonlijke vriend en hij had zijn

¹ FiWi: *Hilfssausschluss für die Deutschen i.d.N.*, 6 f. ² 'Bericht über die Dienstbesprechung bei GK Schmidt', 18 juli 1940, p. 3. ³ SS-Oberscharführer dr. Mai: 'Aktenvermerk', 12 maart 1943 (Doc I-862, b-2). ⁴ P. Kiès: 'Generalkommissar Schmidt' (1952), p. 1 (Doc I-889, c-6).